

ŞƏHİDLƏR: ŞƏRƏF VƏ İFTİXARIMIZ

Otuz ilə yaxın davam edən Qarabağ münaqişəsinin tərəflərinə və bu ölkələrin qazandıqlarına və ya itirdiklərinə nəzər salsaq, məsələni Azərbaycanı tək müharibədə qalib gələn bir tərəf kimi yorumlasaq, bu şərhə bütün prosesi səhv təhlil etmiş olardıq. Çünki Azərbaycan tək bir müharibədə qalib gəlmədi, eyni zamanda "milli kimliyini vurğuladı, özünə inamı qaytardı".

Bir növ "Qurtuluş Savaşı" qazandı və bununla da ölkə tarixinin gedişatını hər mənada dəyişməklə yanaşı, ölkənin daxili cəbhəsini, yeni Azərbaycan xalqını "bir yumruq" a çevirdi. Bundan başqa, yeni vəziyyətdə "özünə inam partlaması" yaşamış Azərbaycanın zehninin bu nöqtəyə necə gəldiyini yaxşı bildiyini söyləmək mümkündür. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa edirdi və xalqımızın buna tam haqqı çatırdı. Dünyanın heç bir dövləti qondarma "Dağlıq Qarabağ Respublikası" nı tanıyırdı. Dağlıq Qarabağ, bizim tarixi torpağımızdır. Beynəlxalq hüquq baxımından da bu belə hesab olunurdu. Süni problem olaraq ortaliğa atılan "Qarabağ problemi" Azərbaycan baxımından öz torpaqlarına yönəlmiş bir işğal məsələsi idi. Azərbaycan üçün ərazi bütövlüyü həmişə böyük əhəmiyyət kəsb edib. Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsini təşkil edir və buna görə də Azərbaycanın əsas məqsədi ərazi bütövlüyünü bərpa etmək idi. Azərbaycan iqtisadi gücünə görə də Ermənistan xeyli irəlində idi və hazırda da belədir. Artan gəlirlər hesabına müdafiə sənayesinə ayrılan büdcənin durmadan yüksəliş göstərməsi ordunun gücləndirilməsi baxımından əhəmiyyətli üstünlük idi. Uzun müddət idi ki, Azərbaycanın hərbi gücdən istifadə edərək öz torpaqlarını xilas edə biləcəyi fikri mütəxəssislər tərəfindən səsləndirilirdi.

27 sentyabr 2020-ci ildə başlayan hərbi əməliyyat, bu istiqamətdə fikirləri qəti şəkildə təsdiqlədi. Ermənistanın aldığı diplomatik dəstək sayəsində illərlə davam edən işğal siyasəti fasiləsiz davam etmişdi. Həmişə olduğu kimi, Ermənistan bu dəfə də böyük dövlətləri müharibəyə daxil etmək və arxasına diplomatik dəstək almaqla, problemi "həll etmək" istədi, dəfələrlə atəşkəs rejimini pozmaqla, KTMT-ni (Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı) bölgəyə cəlb etmək və Azərbaycan rəhbərliyini meydanda tək qoymağa çalışsa da, buna nail ola bilmədi. Tərəfləri atəşkəsə və razılığa çağıran KTMT Azərbaycanın qarşısını almaq üçün heç bir tədbir görmədi. Bundan başqa, Ermənistanın Azərbaycana qarşı psixoloji müharibə strategiyası da uğursuz oldu. İllərdir Rusiyanın arxasında gizlənən Ermənistan, Rusiya birtərəf qalanda çarəsiz vəziyyətə düşdü. İkinci Qarabağ müharibəsi Ermənistanın heç vaxt əl çəkmək istəmədiyi işğal siyasətinə son qoydu və onu yeni yaranmış diplomatik və hərbi vəziyyəti qəbul etməyə məcbur etdi.

Lakin təəssüflər olsun ki, Vətən müharibəsində Silahlı Qüvvələrimizin 2783 nəfər hərbi qulluqçusu həlak olmuş, yüz nəfərdən artıq hərbi qulluqçumuz itkin düşmüş, min nəfərdən artıq hərbi qulluqçumuz yaralanaraq sağlamlıqını itirmişdir.

Azərbaycan hər zaman mübariz oğul və qızlarının əzmini yüksək qiymətləndirir, bütün şəhidlərimizin ruhuna ehtiram göstərir, xatirəsini uca tutur. Vətən müharibəsində qəhrəmancasına döyüşmüş, Azərbaycan Bayrağını işğaldan azad edilən torpaqlarımızda dalğalandırılmış, ölkəmizin ərazi bütövlüyü yolunda canlarını fəda etmiş əsgər və zabitlərimizə, bütün şəhidlərimizə dərin ehtiram əlaməti olaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2020-ci il 2 dekabr tarixli Sərəncamı ilə hər il sentyabrın 27-si Azərbaycan Respublikasında Anım Günü kimi qeyd edilməsi qərara alınmışdır.

Bu gün bütün azərbaycanlılar ömürlük unudulmayacaq şəhidlərini anır.

2020-ci il noyabrın 11-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyev və Birinci xanım Mehriban Əliyeva 1 sayılı Klinik Tibbi Mərkəzdə müalicə olunan qaziləri ziya-

rətə zamanı onlara dediyi sözlər onun xalqımızın qəhrəmanlarına olan dərin hörmətin, ehtiramın daha bir bariz nümunəsi idi: **"Bu, yeni nəsil müharibə üsuludur, hansı ki, planlaşdırma, texniki təchizat, texnologiyaların tətbiqi, əməliyyatların düzgün planlaşdırılması və həyata keçirilməsi, hərbiçilərimizin döyüş qabiliyyəti və mənəvi ruh birləşir, vəhdət təşkil edir. Ancaq mən bunu artıq bir neçə dəfə demişəm, bu qələbəni qazanan bizim texniki vasitələr yox, əsgər və zabitlərimizdir. Onlar torpağımızı düşməndən qarış-qarış azad edəcəklər. Bu qələbəni, bu Zəfəri xalqımıza nəşib etdilər. Ona görə bu qələbənin birinci qəhrəmanı Azərbaycan əsgəridir, Azərbaycan zabitidir və hər kəs bunu bilməlidir".**

Hər hadisənin öz qəhrəmanları var. Tarixi hadisələr qəhrəmanları xatırladır, qəhrəmanlar da tarixi hadisələri xatırladır. Xocalı faciəsinin Əlif Hacıyevi, Aqil Quliyevi, Tofiq Hüseynovu, Canpolad Rzayevi, Hikmət Nəzərini, xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsi "Aprel döyüşləri" nin Murad Mirzəyevi, Samid İmanovu, Qabil Orucəliyevi, Vüqar Yusifovu, Urfan Vəlizadəni, Təbriz Musazadəni, "Tovuz döyüşləri" nin Polad Həşimovu, İlqar Mirzəyevi, Rəşad Mahmudovu, Xəyyam Daşdəmirovu, Elşad Məmmədovu, Anar Novruzovu, Namiq Əhmədovu, İkinci Qarabağ müharibəsinin Xudayar Yusifzadəni, Cəbrayıl Dövlətzadəni, Muxtar Qasımlını, Elcan Məmmədovu, Rəşad Babayevi, Elmar Əhmədovu, Ruhin Xəlilovu, Elmir Nəcəfov, İzzət Həmidovu və belə minlərlə qəhrəmanlarımızı xatırlatması kimi...

Dünyada ən müqəddəs duyğu Vətəni özününkü olduğu üçün sevmək, onun qoynunda doğulduğunu, havasını aldığı, suyunu içdiyini, torpağının müqəddəsliyini hiss edib yolunda canından keçməyə hazır olmaqdır.

Bəs Vətən nədir? Vətən: Bir millətin yaşadığı torpaq sahəsinə verilən addır. Ancaq, vətənin yalnız bir torpaq parçası olduğunu demək kifayət etmir. Çünki vətən sanki, insanı şəfqətlə dolu qolları ilə bağrına basan ana qucağıdır. Lüğətlərdə "məskunlaşmaq, ev tikmək, bir şeyə alışmaq" mənasını verən vətən sözündən əmələ gələn Vətən, klassik lüğətlərdə "bir insanın doğulduğu, məskunlaşdığı, sığındığı və yaşadığı yer" deməkdir. Ərəb dilində beled və dar, türkcədə yurd, ölkə, il və ev sözləri "vətən" mənasında işlənir.

Qurani-Kərimdə bəzi ayələrdə "axirət yurdu", "dünya, ölkə, vətən yurdu" mənalarında, bəzi ayələrdə də haqsız yerə evlərdən qovulan və ya qovulmağa layiq olanlardan bəhs edərək, keçmiş tayfaların törətdikləri pisləklərə görə ölkələri böyük fəlakətlərə məruz qalarkən "diyar" kəlməsi işlənmişdir.

Vətənlə bağlı öz hisslərimi belə ifadə edərdim: Vətən, əvvəlcə doğulduğumuz məkandan, boy atığımız evdən, uşaqlıq oynağımız, qaçarkən yıxıldığımız, yıxılarkən dizlərimizin, dirseklərimizin sıyrıldığı məhəllədən, küçədən, döngədən ibarət olur və oralardan başlayır "vətən"i yavaş-yavaş hiss etmək. Sonra, Vətən ibtidai sinif qədəm qoyduğumuz məktəbimizdən, min bir arzularla daxil olduğumuz ali təhsil ocağımızdan, vətən dənizində, çaylarında, göllərində oynadığımız, çiçəklərini dərib başımıza tac etdiyimiz, ağaclarının altında kölgələndiyimiz, ağaclarının bu daqlarından yelləncək salladığımız meşələrindən, düzlərindən başlanır. Vətən ən gözəl xeyallarımızı həyata keçirmək istədiyimiz məkandan başlanır. Bəli, vətən körpə ikən evimiz, böyüdükcə küçəmiz, kendimiz, şəhərimiz, hara getsək də qayıdacaq, hür hiss etdiyimiz, sığındığımız və ən sonunda lazım gələndə uğrunda öldüyümüz və qoynunda basdırıldığımız o yerden başlanır...

Tarixin hansı qəhrəmanlıq səhifəsinə nəzər yetirsək, dəyişməyən bir həqiqətin şahidi oluruq. Vətən tarix boyu həmişə müqəddəs sayıldığı üçün uğrunda çoxlu müharibələr aparılmış, çoxlu qanlar tökülüb və bu uğurda çoxlu canlar qurban verilmişdir. Tarixin qəhrəmanlıq səhifələrində gələcək nəsillərə sübut etmişdi ki, torpaq asanlıqla qazanılmaz, ona görə də asanlıqla almaq istəyənlərə çox vacib bir cavab, hətta çox sərt bir cavab var, Türkiyə Cümhuriyyətinin istiqaliliyyətinə yön verən məşhur şair Məhməd Akif Ərsoyun dediyi kimi:

*Mən əbədi hür yaşadım, hür yaşaram,
Hansı çilğin mənə zəncir vuracaqmış? Şaşaram!
Kükürmüş sel kimi yəm, bəndimi çeynər, aşaram
Yırtaram dağları, ənginlərə sığmam, daşaram
Arkadaş! Yurduma alçaqları uğratma sakın,*

*Sipər et gövdəni, dursun bu həyasızca axın.
Doğacaqdır sənə vəd etdiyi günlər Haqqın,
Kim bilir, bəlkə yarı, bəlkə yarıdan da yaxın.*

Vətən bir millətin evi olduğu müddətcə onun üzərində onun bayrağı dalğalanır. Hər dalğalanan bayraq o vətən sahibinin kim olduğunu göstərir. Bu gün hər köşəsi bizim üçün əziz olan, illərdir hərəti ilə yanib-tutuşduğumuz torpaqlarımızda üç rəngli, ay-ulduzlu bayrağımız minlərlə gəncimizin qanı bahasına dalğalanır.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının "Vətəni müdafiə" adlanan 76-cı maddəsi-

mağı yeddi günahdan biridir" hesab etmişdir. Dinimizə görə şəhidlik, bir qəhrəmanın ölümü deyil, ölümün qəhrəmanlığıdır. Şəhidlik Allah qatında çox dəyərlidir; Uca Rəbbimiz şəhidlərə "ölü" deməməyimizi istəyir. Bəqərə surəsinin 154-cü ayəsində buyurur: "Allah yolunda öldürülənlərə ölü deməyin. Çünki onlar sağdır, amma siz bundan xəbərsizsiniz".

Dinimizə görə şəhidlərə cənnət müjdəsi verilir. Peyğəmbərimiz (s) "şəhidlərin qul haqqı xaric, bütün günahları bağışlanacaq" müjdəsini vermişdir.

Türk yazıçılarından Mustafa Ösəlmiş mə-

nin birinci bəndində qeyd olunur ki, Vətəni müdafiə hər bir vətəndaşın borcudur.

Bu gün "vətənpərvərlik borcu" ifadəsi nəinki hərbi xidmət üçün, bütün hallar üçün istifadə olunmalıdır. Çünki elə Vətənpərvər, ölkəsinin təhlükəsizliyi və mənafeyi üçün bütün riskləri götürən insan deməkdir. Bu gün, bu torpaqlarda nəfəs aldığımız hər an qəhrəmanlarımızı yad etmək də elə vətən qarşısında bir borcudur.

Vətəni qorumaq həm milli, həm də dini bir vəzifədir, dinimiz vətənin müdafiəsi uğrunda mübarizəni ibadət hesab edir. Bizə hər zaman və hər yerdə buna hazır olmağı əmr edir. Vətənin müdafiəsinə önəm verən atalarımız bu vəzifə üçün cəbhəyə getməyi, cəbhədə vuruşmağı və bunun sonunda şəhid və ya qazi olmağı şərəfli bir vəzifə hesab edirdilər, necə ki, vətən müharibəsində həlak olan şəhidlərimiz də bu borcu ilklərinə qədər hiss etdilər.

Vətənin müdafiəsinə qatılaraq dinimizi, bayrağımızı, vətənimizi, şərəfimizi, ləyaqətimizi qoruyuruq. Bunlar heç vaxt imtina edə bilməyəcəyimiz dəyərlərdir.

Dinimiz vətənin müdafiəsindən qaçmağı böyük günah hesab edir. Peyğəmbərimiz (s) "Müharibə qızıqanda döyüş sahəsindən qaç-

qalələrindən birində qeyd edirdi: "Torpağa köklənməyən heç nə mövcud ola bilməz, meyvlə verə bilməz. Allahın bizə bildirdiyi kimi şəhidlər ölməz. Onlar Allahın əsgərləridir. Ebbil quşları kimi mübarizə aparırlar. Çanaq-qalada, Milli Mübarizədə, Koreyada və Kiprdə olduğu kimi düşməne qorxudarkən, insanlara kömək edirlər. Vinston Çorçil məhkəmədə məğlubiyyətinin hesabını verərkən: "Türklərlə deyil, Allahla savaşıdıq. Niyə başa düşmərsünüz?", "ordunuzda ağ atlı və türbanlı insanlar döyüşürdü" - demişdi".

Mən məqaləmi Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın çıxışlarından birində söylədiyi və hər dinlədiyimdə göz yaşlarına hakim ola bilmədiyim şerlə tamamlayıram:

*Gene hangi duayı okudun anne,
vurulduğum yerde güneş açtı
Yine mi ağlıyorsun anne,
cennetime yağmur yağdı.*

Cənnət vətənin müqəddəs şəhidləri ruhunuz şad olsun!

Şəlalə QULUZADƏ,
Azərbaycan Respublikası
Ədliyyə Nazirliyi Ədliyyə Akademiyasının
baş müəllimi, kiçik ədliyyə müşaviri.